

відповідну інформацію у Фейсбуці або Телеграмі їх використання в умовах воєнного стану є оптимальним шляхом реалізації права на доступ.

Література:

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України № 2939-VI, редакція від 19.02.2022. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 10.11.2022).

2. Корж І.Ф. Право на відкриті дані – як право приватного характеру. Інформація і право. 2019. № 1(28). С. 19-28.

3. Мінагрополітики відкрило дані про 13 млрд грн державної підтримки за останні три роки. Офіційний вебсайт Полтавської ОВА. URL: <https://www.adm-pl.gov.ua/news/minagropolitiki-vidkrilo-dani-pro-13-mlrd-grn-derzhavnoyi-pidtrimki-za-ostanni-tri-roki> (дата звернення: 10.11.2022).

4. Державна підтримка АПК. Офіційний вебсайт Сумської ОВА. URL: <http://www.apk.sm.gov.ua/index.php/uk/derzhavna-pidtrimka-apk> (дата звернення: 10.11.2022).

5. Президент підписав закон щодо підтримки сільгоспвиробників України. Офіційний вебсайт Харківської ОВА. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/105950> (дата звернення: 10.11.2022).

6. Уряд підтримав аграрний сектор на понад 6 млрд грн. Офіційний вебсайт Харківської ОВА. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/91067> (дата звернення: 10.11.2022).

7. Уряд розширив державну підтримку аграріїв на 2021 рік. Офіційний вебсайт Харківської ОВА. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/108336> (дата звернення: 10.11.2022).

8. Комплексна Програма підтримки розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на 2021-2027 роки. Офіційний вебсайт Чернігівської ОВА. URL: <https://cg.gov.ua/index.php?id=15239&tp=1> (дата звернення: 10.11.2022).

Петренко О.П.,

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Абгаш Т.І.,

*здобувач вищої освіти
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИЙХ РИНКІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

Фінансові ринки – це ринки, що визначають попит і пропозицію різних фінансових інструментів. До фінансових ринків належать грошовий ринок, ринок капіталу та валютний ринок. Національний банк працює на фінансових ринках для досягнення цілей монетарної політики. Він пропонує і надає банкам

кредити та депозитні сертифікати, купує та продає цінні папери та іноземну валюту. Таким чином НБУ впливає на вартість грошей і керує інфляцією через трансмісійні механізми.

Фінансовий ринок доволі вразливий механізм. Він швидко і гостро реагує на будь які зміни. Щоб не допустити серйозних наслідків і негативних явищ, треба буди до всього готовим і завжди мати план дій. Але війна не надає багато часу і можливостей для перебудови монетарної політики країни, тому рішення повинно бути швидким і продуманим. Починаючи з 2014 року, коли Росія анексувала Крим і взяла частину Донбасу під окупацію, питання введення оптимальної економічної політики стало актуальним для НБУ та українського уряду. З 24 лютого 2022 року, початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України всім стала зрозуміла необхідність швидкої реакції НБУ та уряду. Разом з запровадженням воєнного стану в Україні, НБУ було прийнято Постанову «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» № 18 від 24 лютого 2022 року.

Першими діями було швидке фіксування обмінного курсу та запровадження контролю за рухом капіталу. Заборонили інвестиції та репатріації доходів до закордонних компаній, а іноземну валюту можливо було придбати лише для оплати критичного імпорту. Таким чином вдалось пом'якшити перший удар та запобігти паніці на фінансовому ринку. Наступними кроками було посилення обмежень, щоб захистити фінансовий сектор. Були встановлені ліміти на платіжні картки та зняття коштів за кордоном. Для підтримки ліквідності банківських установ було розроблено механізм бланкового рефінансування. Скасування обмежень рефінансування по сумі і терміну та можливість продовження його ще на рік – це головна суть розробленого механізму.

Маючи на меті подальшу підтримку ліквідності банківської системи, Правлінням НБУ було прийнято наступні рішення:

1. Припинити проведення тендерів по розміщенню депозитних сертифікатів терміном на 14 днів.
2. Тендери по рефінансуванню оголошувати залежно від напрямку розвитку ситуації в країні.
3. Збільшення нормативів обов'язкового резервування, проведене у лютому 2022 року скасувати [1].

Було запроваджено ще декілька кроків. На час воєнного стану Нацбанку надається дозвіл купувати цінні папери в емітентів. Надання пільг клієнтам банків у вигляді «кредитних канікул» (усування відповідальності за несвоєчасну оплату кредитів). Розпочато випуск військових облігацій внутрішніх державних позик Міністерством фінансів. За метою Міністерства фінансів «...кошти підуть на забезпечення збройних сил України і в цілому на витрати держави під час воєнного стану. Надання можливості Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку отримання кредиту та проводити операції, пов'язані із заставою в банках за всіма ОВДП під час воєнного стану. Зокрема, юридичним та фізичним особам-нерезидентам дозволили відкривати рахунки та підписувати договори з військовими облігаціями за спрощеною

процедурою. Відповідно до рішення, для фізичних осіб-нерезидентів достатньо паспортних даних, для юридичних осіб – коду/номера з торгового, банківського або судового реєстру та реєстраційного посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи» [2].

Також скасовано комісію за послуги Національного банку в системі BankID НБУ. До страхових компаній, які порушують обов'язкові нормативи, такі як показники достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, вартості активів та операційних ризиків страхової компанії, заходи впливу не застосовуватимуться. Також заходи впливу не стосуватимуться кредитних спілок, які порушують правила та обов'язкові фінансові вимоги, що знижують ризик операцій з фінансовими активами кредитних спілок. Крім того, органи влади не вживатимуть заходів впливу за порушення термінів проведення чергових зборів членів кредитних спілок за підсумками 2021 року. Заходи впливу не застосовуються до гарантованих фінансових компаній, які порушують обов'язкові фінансові правила та вимоги щодо запобігання ризикам операцій з фінансовими активами. Небанківські фінансові групи, довірчі особи та інші учасники небанківських фінансових груп не постраждають від порушення закону про достатність капіталу, складання та подання звітності в поєднанні з окремими від інших вимогами.

Важливим кроком для зменшення чинних обмежень на валютному ринку, запроваджених 14 квітня, є зняття обмежень на продаж банками іноземної валюти громадянам. При цьому відхилення купівлі-продажу іноземної валюти вітчизняними банками від законного курсу Нацбанку не повинно перевищувати 10%. Цей крок знизить рівень спекуляцій у роботі біржі, тим самим знизивши ризик для громадян. Крім того, муніципалітетам дозволено вилучати кошти зі своїх бюджетів до суми, еквівалентної 30 тисячам гривень. З 24 лютого фінансовий ринок відновив роботу лише у сфері випуску та обслуговування облігацій військової державної позики, випущених у два етапи на загальну суму 40 млрд грн. Незважаючи на складні зовнішні умови, у фінансовому секторі ще є місце для стабільності. Уряд за підтримки міжнародних організацій робить усе від нього залежне, щоб зберегти таку ситуацію і надалі. Питання лише в тривалості воєнного стану та розподілі бойових дій.

Література

1. Чернишова О.Б., Чорновол А.О., Мирончук В.М. Функціонування фінансового сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та Суспільство*. 2022. Випуск 38. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1304/1257> (дата звернення 03.11.2022)

2. Як працюватиме економіка в умовах воєнного стану URL: <https://finance.ua/ua/saving/kak-budet-rabotat-ekonomika-v-usloviah-voennogo-polozhenia#headline> 12 (дата звернення 03.11.2022)

3. Петренко О.П. Державне регулювання грошового обороту та грошового ринку в умовах воєнного стану. *Food Industry Economics*. 2022. 14(3). <https://doi.org/10.15673/fie.v14i3.2358> (дата звернення 04.11.2022)